

Mynd 1. Snøgg skøra í Hoyvík 3. juli 2023.

Jens-Kjeld Jensen
jkjensen@olivant.fo
Náttúrufrøðingur
Heiðursdoktari á
Fróðskaparsetri Føroya

Flemming Thorning-Lund
ftl@mail.dk
Náttúruvegleiðari
Fyriskipari av
náttúrunámsferðum

Snøgg skøra

- eitt afturi- afturkomið slag í Føroyum

Snøgg skøra *Alchemilla glabra*

Á sumri 1987 var Flemming Thorning-Lund á plantufrøðiligari ferð til Føroya, og 23. juli fann Flemming snøgga skøru (mynd 1) í trimum støðum í nánd av Læraraskúlanum á Frælsinum í Havn.

Flemming kannaði skørurnar saman við Jóhannesi Jóhansen (Føroya Náttúrugripasavn), og eingin ivi

var um, at talan var um snøgga skøru, og harvið var eitt nýtt plantuslag at innlima í fóroysku floruna. Óvist av hvørjari orsók er snøgg skøra tó ikki nevnd í bókini 'Føroysk flora' frá 2000.

Tá vit í 2020 fóru undir at skriva greinina 'Supplement to Faroe Islands botanical list with 64 species or subspecies including rare, new and potentially

Føroysk flora (2000) nevnir hesar skørurnar: **miklskøru**, *Alchemilla alpina* – **sjeyskøru**, *Alchemilla filicaulis* subsp. *filicaulis* og subsp. *A. f. vestita* – hesi bæði undirslogini verða í dag einans mett at vera frábrigdi (var.) av *A. filicaulis* – føroyaskøru, *Alchemilla faeroensis* var. *pumila* og **hvasstenta skøru**, *Alchemilla wichurae*. Síðan Føroyisk Flora kom út, er **garðaskøra**, *Alchemilla mollis*, vordin partur av føroysku floruni.

invasive species with comments', leitaðu vit dúgliga eftir slagnum, har tað í sínari tíð var funnið í nánd av Læraraskúlanum á Frælsinum í Havn.

Tíverri eydnaðist ikki at finna slagið aftur í tí økinum. Og myndir av plantunum og turkað ein-tók, sum vóru prógv um fyricomingina, vóru farin fyrir skeytid onkuntið síðan 1987.

35 ár gingu, áðrenn snøgg skøra aftur varð funnin í Føroyum. 31. august 2022 fann Flemming fleiri plantur av snøggari skøru (Mynd 2) á einum avmarkaðum øki í Hoyvík, sum annars var merkt av sera fjølbroyttum hagavökstri.

Gróðurin í økinum er merktur av einum vátum, gróðrarmiklum botni við eyri og gróti í ymiskum støddum. Vakstrarstaðið hevur ymisk fjølbroytt plantusamfelög hvort um annað. Her kunnu nevnast: vanligur heiðalyngur og gras- og urtarík samfelög við rísnum hvassagrasi, reyðvingli, angarykgrasi og teimum trimum størasløgnum graskendari stör, felnari stör og smástör. Haraftrurat eru slög sum: børkumura, eygnagras, blákolla, og smærri øki við t.d. ekstum blóðkampi, beinbrotskattarklógv og tjaldursbørkubónða. Snøgg skøra sløðist ymsastaðni í lýsta økinum.

Tá vit, sum skrivað hava hesa grein, vitjaðu økið aftur í ár, hevði Tórshavnar kommuna herjað økið við stórum gravimaskinum, men til alla lukku var líkt til, at umleið ein triðingur hevði yvirlivað kommunala ágangin.

Fáar dagar seinni fann Dánial Jespersen ein annan lívsterkan stovn av snøggari skøru umleið 1 km. frá tí fyrra. Nú, vit kenna slagið úr økinum í Hoyvík, er sannlíkt, at vit fara at finna tað aðrastaðni, har vit higartil ikki hava gáð um tað, ella hon er komin í bland við hinár skørurnar, sjeyskøru og garðaskøru, sum í støðum eru at finna undir liðini á snøggari skøru í økinum í Hoyvík.

Eitt týdningarmikið eyðkenni fyrir snøgg skøru á heysti er týðiliga brotingin frá grønum til sera vøkru gulu og gyltbrúnu litirnar, sum bløðini hava seint á árinum (Mynd 3).

Tá snøgg skøra veksur í føðsluríkari mold, gerst

Mynd 2. Snøgg skøra í sínum natúrliga vakstrarstaði – einum fjølbroyttum ljósum og vátum lendi.

hon eins stór og garðaskøra, men garðaskóran hevur ljósari gulgrøn bløð og er loðin á báðum síðum við stuttum, tøttum hárum (Mynd 4).

Um tú nertir við eitt blað av garðaskøru, eיגur tú ikki at ivast í, at hetta ikki er snøgg skøra. Bløðini á snøggari skøru eru hárleys á báðum síðum, men hon hevur tó nøkur fá hár á blaðæðrunum á undir-síðuni (Mynd 5).

Vit hava valt at nýta heitið 'snøgg skøra' fyrir nýggju skøruna, lutvist tí at tað lýsir sløttu útsjóndina á bløðum og stelkum, og lutvist tí at tað samsvarar við heitini í hinum norðurlandamál-unum. Á danskum er heitið 'glat lovefod', á norskum 'glattmarikåpe', á svenskum 'glatt daggkåpa', á íslendskum 'brekkumaríustakkur' og á enskum 'Smooth Lady's Mantle'.

Snøgg skøra man vera sjáldsamasta skóran í Føroyum. Slagið er sjáldsamt og reyðlistað í Noregi, men rættiliga vanligt í stórum parti av Danmark. ►

Mynd 3. Snøgg skóra
í Hoyvík 4. september
2022.

Í 'Føroyaskari floru' s. 186-189 ber til at lesa um aðrar føroyskar skórur. Leinki til 'Føroyska floru' á Google books: <https://books.google.dk/books?printsec=frontcover&id=bzvKfcUfVeEC#v=onepage&q=&f=false>

Mynd 4. Undirsíðan
á lodna blaðnum á
garðaskóru.

Mynd 5. Undirsíðan
á hárleysa blaðnum
á snøggari skóru við
einstökum stuttum hárum
á blaðæðrunum.

Eitt sindur um, hvar snøgg skóra veksur,
útsjón og lívfrödi, og hvussu slagið fjølgast.

Vakstrarstøð: Í Noregi og Danmark veksur snøgg skóra natúrliga í nýgvum ljósi ella löttum skugga, har moldin er våt og rættilig fóðslurík í lundum, í vegjaðarum, fram við áum, í kavafonnum (í Noregi) og í opnum skógum.

Útsjón: Slagið gerst vanliga 30-50 cm høgt. Snøgg skóra er eitt sindur loðin niðast á stelkunum. Ovari partur á stelkum og blómustelkum og undirsíðan á blómubikarum eru härleys ella nærum härleys.

Fjølgan: Eins og øll skoruslög fjølgast snøgg skóra lutvist við fræum, sum ikki krevja dusting (apomiksísi) – lutvist við vökstri, har plantan gerst storri.

Ættin skóra er ein grein av ættini Rosaceae og hevur í Noregi 27 slög, sum hava lagað seg til sera ymisk vakstrarviðurskifti. Í Danmark kenna tey 12 slög, og hildið verður, at 8 av slögunum eru upprunadonsk. Í Íslandi finst snøgg skóra einans í býnum, og hetta bendir á, at hon er innsloidd.

Kunnleiki um útbreiðslu av skóru: Áhugavert hevði verið at frætt frá lesarum, sum finna hetta vakra skoruslagið.

Takk: Dánial Jespersen, fyri fráboðanina um tað seinna vakstrarstaðið í Hoyvík.

Keldur:

Flóra Íslands – Blómplöntur 2023. <http://www.floraislands.is/alchegla.html>

Hartvig, Per og Vestergaard, Peter 2015. Atlas Flora Danica. Dansk Botanisk forening. Rosaceae (Alchemilla). Pp. 288-294.

Jensen, Jens-Kjeld, Thorning-Lund, Flemming and Hammer, Sjúrður 2023. Supplement to Faroe Islands botanical list with 64 species or subspecies. Pp. 1-13.

Jóhansen, J. 2000. – In: Fosaa, A. M., Rasmussen, S. (eds). Føroysk flora. Føroya Skúlabókagrunnur, Pp. 1-485.

Norsk rødliste for 2021. Alchemilla glabra – Rødliste 2021 – Artsdatabanken. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/14116>

Store norske leksikon 2023. <https://snl.no/.search?query=Marik%C3%A5pe>